

L'alternança *per* / *per a* davant d'infinitiu. Praxi i normativa (i II)

JAUME CASASSAS I CASTELLÀ (filòleg i enginyer)

6.3. Incompliment de la norma de Fabra *per* *Fabra mateix*?

Ha estat dit i repetit¹ que hi ha alguns casos en què Fabra empra, d'una manera sistemàtica, la preposició composta *per a* en construccions en què podem interpretar que hi ha confluència de causa i finalitat en una subordinada d'infinitiu. Es tracta de casos en què podem afirmar que, tot i que hi ha confluència causal i final (el verb principal expressa una acció voluntària)², Fabra aplica el criteri contrari i hi escriu sistemàticament *per a*. Es tracta dels següents (incloem, en un altre ordre, els casos consignats en Beltran 1995, § 3):

- a) En les definicions i en general en els casos en què el verb principal està en infinitiu, en què no hi ha forma personal explícita: «Pastar: *treballar la pasta per a fer pa*», Fabra (1932): *DGLC*³.
- b) En les formes de participi: «Solera: *peça plana posada horitzontalment per a sostenir...*», Fabra (1932): *DGLC*⁴.
- c) Quan el verb està en passiva pronominal, impersonal o amb el verb *ésser*: «El dret que *es paga per a* passar un pont» (Fabra 1956, § 140), «Sovint *per a* distingir un individu determinat dels altres de la mateixa espècie li és posat un nom que facilita la seva designació: és el seu nom propi (Fabra 1956, § 25)⁵.
- d) En les expressions d'obligació, amb el verb *caldre* o *haver de*, *haver-se de* o *ser necessari que*: «*Cal evitar l'ús que es fa del mot "mateix" per a evitar repeticions*» (Fabra 1956, § 38).
- e) En els verbs *valer-se de*, *servir-se de*, *fer servir*, *emprar*, *usar*, *utilitzar* i similars: «*Empra el meu ase per als teus afers*» (Fabra 2010, p. 221). Podem afegir-hi un altre cas, que, si bé no n'hem trobat cap exemple de Fabra, ha estat plantejat i defensat pels seus continuadors⁶:
- f) Quan el subjecte del verb principal no coincideix amb el subjecte implícit del verb infinitiu. «Busquem una noia *per a fer de dependenta*»⁷. El subjecte de *fer de dependenta* és la noia, el subjecte de *buscar* som nosaltres.

Però, per quina raó Fabra s'aparta de la seva pròpia norma en aquests casos?

D'entrada, podem dir que, per als casos consignats en el subapartat a), una raó o motiu d'això el podríem arribar a intuir si considerem la hipòtesi que Fabra hauria arribat a la mateixa conclusió a què hem arribat en l'apartat anterior⁸, és a dir, l'adopció de la preposició composta *per a*, perquè es tracta de casos d'estructura 'verb + CD + prep. + inf.'. Més enllà d'aquest raonament, la raó global de Fabra que determina aquest capteniment lingüístic d'excepció és que opta sempre per la preposició composta *per a* en oracions on no hi ha persona gramatical en el subjecte (casos a i b) o que el subjecte gramatical no controla l'acció verbal, no és «agent» (casos c i d). En tots aquests casos, a causa de l'absència d'un subjecte ben referenciat, explícit i determinat, la possible expressió de voluntarietat esdevé atenuada. Preval la finalitat, que en molts casos ja no és finalitat sinó destinació (cas a: «... treballar la pasta *destinada a fer pa*»; cas b: «peça plana *posada horitzontalment destinada a sostenir...*»; cas c: «el nom propi que li és posat és *destinat a distingir...*»). En molts casos no podem parlar d'una confluència clara de mòbil i finalitat. Quan diem que el verb *evitar* expressa una acció controlable per un subjecte «agent», establim que aquest verb «facilita» que aquesta confluència pugui ocórrer. Però si hom afirma que «cal evitar-ho», no sembla que sigui una acció fruit d'una determinació voluntària, ans una imposició de criteri, de norma o de prevenció. Perquè les expressions d'obligatorietat s'allunyen semànticament de les de voluntarietat. Malgrat que, en la frase «cal fer això *amb la intenció* d'aconseguir allò altre», frase on hem substituït la preposició simple *per* amb la perífrasi *amb la intenció de*⁹, puguem afirmar que hi ha intencionalitat, hi preval el tret d'obligatorietat o conveniència.

Cal recordar una vegada més que en els casos de confluència (de fi i de mòbil) Fabra estableix una preferència. Per aquesta raó, ell mateix feia unes excepcions en uns determinats casos de forma sistemàtica. No va arribar a justificar-les, però.

Fent un parèntesi en el nostre fil argumental, ens interessa ara veure com afecta la voluntarietat en les perífrasis verbals.

1. Coromines (1971), Solà (1987), Beltran (1995).

2. Es pot comprovar aplicant les proves explicades en els apartats anteriors (vegeu núm. 88 de LLENGUA NACIONAL).

3. Exemple de Fabra citat per Coromines (1971, § 45).

4. Exemple de Fabra citat per Coromines (1971, § 42).

5. Exemple de Fabra citat per Beltran (1995, § 3).

6. Plantejat en Ruaix (1985, t31).

7. Plantejat en Ruaix, citat per Solà (1987).

8. «... el sentit comú sembla que aconsella, per a aquest cas, la tria de la preposició composta *per a*» (de la primera part d'aquest article dins LLENGUA NACIONAL, núm. 88).

9. Si la preposició es pot substituir amb aquesta perífrasi, Ruaix considera que hi ha intencionalitat i, per tant, voluntarietat i que cal posar *per*. Però aquest autor, d'acord amb Fabra, exclou precisament aquest cas concret (Ruaix, 1985, t31).

Coromines (1971, § 38) es pregunta si l'additament d'un verb modal o semimodal al verb principal canvia la naturalesa de la construcció en el sentit de si es modifica el caràcter de confluència causal i final de la subordinada d'infinitiu que és regida per aquest verb. Ell afirma que en fer l'additament «no per això canvia essencialment la naturalesa de la construcció, i per tant convé continuar usant-hi *per*» (1971, § 38). Considera que si, en lloc de dir «s'aixeca per pegar-li», volem dir «volgué aixecar-se per pegar-li» o «podia aixecar-se» o «solia aixecar-se» o «deixà d'aixecar-se» o bé encara «desitjava» o «intentava» o «es proposava aixecar-se per pegar-li» o «aparentava aixecar-se» o «em va semblar aixecar-se»... aleshores aquest afegit verbal no justifica haver de canviar la construcció amb *per*. La pregunta que ens fem és: això és realment així?

Aquí cal dir que, quan Coromines escriví això, encara no era conegut l'error detectat en la gramàtica pòstuma de Fabra (que hem comentat en la primera part d'aquest estudi) i que era una època en què tothom es prenia massa al peu de la lletra, Coromines el primer, el fet d'escriure *per* en els complements alhora causals i finals. Aquest *per*, Fabra el recomanava explícitament en les seves gramàtiques principals (Fabra 1912, 1918), però en la seva darrera gramàtica (Fabra 2008) i en l'editada a París (Fabra 1946) li donava carta d'«opcionalitat». En principi, doncs, si hom vol remarcar el caràcter final per sobre del caràcter causal, sembla que està legitimat a escriure *per a*. Ara bé, posant-nos en la situació d'haver de seguir la recomanació primigènia de Fabra, entre tots els casos plantejats per Coromines n'hi ha un que considerem que mereix un comentari particular.

Es tracta de l'estructura 'verb *poder* + inf. + prep. + inf.', com en l'exemple *Podia aixecar-se per pegar-li*. En aquest cas, podem interpretar perfectament que predomina més aviat la idea de finalitat que no pas la de causa (i, per tant, hi posaríem *per a*). Per què? Perquè esmentar una possibilitat no vol dir haver decidit acomplir aquesta possibilitat, és a dir, la raó en aquest cas és que el caràcter «agent» del subjecte aquí ja no és tan evident. Perquè tenir o no una possibilitat de fer quelcom és una cosa que pot venir donada per les circumstàncies i que en principi és neutre i no podem pressuposar que sigui controlada pel subjecte. La frase tan sols enuncia una possibilitat d'acció del subjecte i no pas una responsabilitat sobre aquesta acció.

A més, però, també hi podem afegir com a casos d'excepció les perífrasis d'obligatorietat (ex: *Per a lliurar la documentació a temps, has de redactar més de pressa la teva part*), que Coromines no esmenta (1971, § 38). Per a aquests casos, ja hem argumentat com la diferència semàntica entre el significat d'obligació i el significat de voluntarietat és determinant per a no considerar-los casos en què el verb expressa una acció voluntària.

Retornant al fil argumental, ens quedem per analitzar els casos dels subapartats *e* i *f*.

Els casos del subapartat *e* són força controvertits. Tots aquests verbs passen perfectament la prova de què parlava Solà (1987). Expressen força sovint una acció voluntària. Ruaix afirma que la voluntarietat hi és menys marcada (1985, t31).

Sembla que la raó que hi ha al darrere rau en el fet que aquestes accions verbals semànticament estan relacionades amb el concepte d'ús (*usar, utilitzar, emprar, fer servir*, etc.) com si hi hagués un concepte amagat de destinació (accions *destinades a un ús*). Sigui com sigui, Fabra hi veu més finalitat que mòbil. Opta per la preposició composta *per a*.

I, finalment, en els casos del subapartat *f* hi és força atenuada la característica d'intencionalitat (tret propi de l'acció voluntària). En l'exemple, la preposició no és intercanviable amb la perífrasi *amb la intenció de*. Hi és atenuat el possible caràcter d'acció voluntària, malgrat que Solà pensi que la identitat dels subjectes no és essencial per a poder parlar d'acció voluntària (Solà 1987, § 3, nota 10).

La conclusió d'aquesta nostra darrera reflexió podríem resumir-la així: **en els casos de confluència de fi i mòbil, la pràctica escrita de Fabra té en compte la preeminència del tret final enfront del tret causal** o, en altres paraules, té en compte el fet que el caràcter «agent» del subjecte hi és atenuat. Amb certes reserves, podríem afegir que també hi té un paper clau la identitat dels subjectes verbals¹⁰.

Proposem-nos ara analitzar el caràcter agentiu del subjecte.

6.4. Qui pot assumir el paper semàntic d'«agent»?

L'observació i anàlisi de frases reals ens porta a constatar que el caràcter d'«agent» pot correspondre a les següents «entitats» quan fan de subjecte:

- 1) Éssers humans (*S'havia ajagut al sofà per dormir*).
- 2) Animals (*L'empaitava per jugar*).
- 3) Entitats constituïdes per éssers humans: l'administració, el govern, l'assemblea, una associació, etc. (*La junta parlarà amb el banc per facilitar el pagament de rebuts*).
- 4) Els éssers mitològics i les entitats personificades d'algunes narracions fantàstiques, contes o dels dibuixos animats (*La senyora nit es presentava suaument i tot ho embolcallava amb la seva ombra per preservar la pau i el silenci nocturns*).
- 5) En general, qualsevol entitat o concepte al qual atribuïm un cert grau de personificació (*L'atzar s'aixecava per refermar la indecisió d'investir-lo*).

Considerem ara interessant de fer unes observacions sobre uns casos molt concrets de funcionament preposicional: aquells en què la preposició és regida per un verb i en què les connotacions de voluntarietat resten en un segon terme.

6.5. Cas de verbs que regeixen preposició: complement preposicional d'objecte

Un dels casos que hem de considerar amb especial atenció el constitueix aquell en què la clàusula d'infinitiu fa el

10. La consideració de si això ateny o no Fabra no queda del tot clar, tot i que l'exemple que posa en la seva gramàtica pòstuma (Fabra 2008, § 95), *hi enviaré el noi per a saber noves de la malalta*, pugui ser interpretat com a presentant aquesta situació (subjecte de *enviaré*: jo; subjecte de *saber*: nosaltres), ja que podem interpretar una altra cosa (subjecte de *enviaré*: jo; subjecte de *saber*: jo).

paper de complement preposicional d'objecte del verb principal i alhora és regit per aquest verb¹¹. Exemples:

(19) *En Joan vota per treballar més.*

(20) *Jo opto per no complicar-me la vida.*

Fixem-nos com en la frase (20) cal que hi sigui present la clàusula d'infinitiu, perquè la seva absència fa que esdevingui incompleta: **Jo opto*¹². Ens manca informació (no ens diu per quina opció o acció opta).

Pel que fa al cas de la frase (19), si bé en prescindir de la clàusula d'infinitiu veiem que l'oració continua tenint sentit, és a dir, no esdevé incompleta, cal adonar-se que, si reescrivim la frase posant la clàusula (sintagma preposicional) al davant, aleshores canvia completament de sentit: *Per treballar més, en Joan vota*. Perquè la frase inicial no ens deia que en Joan votés a fi de treballar més sinó que votava precisament l'opció de treballar més. Comprovem, per tant, que la clàusula preposicional és un veritable complement regit pel verb.

Semblantment, centrant-nos en la frase (20), ens adonem que l'anteposició de la clàusula preposicional provoca també un canvi de sentit: *Per no complicar-me la vida, jo opto*, i a més ens deixa mancats d'informació (no ens diu per quina cosa o acció opta). La clàusula preposicional també és regida pel verb. Com podem verificar, la prova d'anteposar la clàusula preposicional d'infinitiu és determinant per a detectar-ho.

Amb tot això volem posar en evidència el fet que, en aquests casos de complement preposicional regit pel verb, no és adient d'introduir-hi una anàlisi sobre el mòbil, la finalitat o fins i tot la destinació de l'acció del verb principal. Són casos en què la preeminència ve marcada pel sentit de «objecte», d'objecte preposicional, en què simplement cal adoptar la preposició que és regida per cada verb en cada cas¹³ i que és determinada pel costum lingüístic (gramàtica interna de l'usuari)¹⁴. Vegem un parell més d'exemples que corroboren això:

11. Mirem de seguir una línia d'anàlisi pròpia. Les nostres conclusions ratifiquen i corroboren el punt de vista de Joan Solà coincident en aquest aspecte (Solà 1987, p. 184).
12. Amb l'asterisc volem indicar que la construcció és agramatical.
13. Aquí ens podríem preguntar si hi ha algun cas en què el verb regeixi la preposició *per a*. Sembla que la resposta és afirmativa, tot i que es tracta de casos escadussers en què la recció hi és menys marcada (*Això el capacita per a [ser] doctor*).
14. En l'exemple de votar, tot i que el nostre vot estigui destinat a «tal opció política» o que aquesta sigui la beneficiària del nostre vot, no per això hem de pensar en termes de destinació o de benefici, perquè si ho féssim arribaríem a resultats erronis i escriuríem: voto per a «tal partit», cosa contrària a la lògica (a la gramàtica interna de l'usuari) de la llengua.

Exemple real d'ambigüitat: PER o PER A?

(21) *Opto per aquesta alternativa o per una altra, per supervisar l'ús que els nens fan de les tecnologies*¹⁵.

(22) *Per no entrar en la semàntica característica d'aquest autor, en aquest treball hem optat per formular una explicació semblant amb una terminologia més simple*¹⁶.

En (21) els primers *per* són regits pel verb (la cosa per la qual opto). Cadascun d'ells inicia la subordinada que és l'objecte (preposicional) del verb. El darrer *per*, en canvi, inicia la subordinada que expressa alhora el mòbil i el fi de l'acció d'optar. En (22) l'oració no comença amb el verb principal de l'oració (cas de frase dislocada), sinó amb el mot *per* que encapçala la subordinada causal i final. L'altra és la preposició regida, aquella que precedeix l'objecte (preposicional) d'aquest verb. Fent la prova d'anteposició, posem al descobert aquest caràcter de recció.

7. La proposta Coromines-Solà

Joan Coromines, fidel seguidor de Fabra, jutja de fracàs el seguiment de la norma sintàctica referida a *per / per a*. No tothom l'aplica correctament. S'adona d'aquest fet en comparar-ho amb el seguiment d'altres aspectes normatius, com ara els ortogràfics, que obtenen uns resultats de seguiment impecables (Coromines 1971, § 34). Per això defensa revisar

15. L'exemple ens el suggereix el titular d'una notícia de premsa: Opcions per supervisar l'ús que els nens fan de les tecnologies (diari *Ara*, 10-8-2012, p. 21).
16. Exemple extret del redactat d'aquest estudi (vegeu «6.2. Anàlisi de la confluència de finalitat i mòbil»).

aquesta normativa i elabora la proposta de suprimir la preposició *per a* en determinats contextos sintàctics, entre ells, davant d'infinitiu (Coromines 1971, § 102). Tot i això, recolza bona part del seu raonament en la consideració que Fabra, al final de la seva vida, vacilla i dubta de la seva normativa (vegeu Coromines 1971, epígraf § 100 i nota 44). Però aquí cal aclarir que Coromines comet un error en interpretar malament Fabra, perquè li fa dir coses que no diu a causa de l'error de manuscrit que hem comentat més amunt¹⁷. Quan Coromines escriu la seva proposta, no és conscient d'aquest error i per això interpreta malament Fabra. La seva argumentació, però, conté molta informació, malgrat que en el seu estudi hi ha algunes imprecisions¹⁸ i que sistemàticament no considera el caràcter «agent» del subjecte en els seus arguments¹⁹, punt cabdal per a entendre la confluència de mòbil i fi de la normativa fabriana, com hem pogut comprovar més amunt.

Uns anys més tard, Joan Solà, en la seva anàlisi de la proposta de Coromines (Solà 1987) i perseguint la necessitat d'adoptar una solució normativa pragmàtica, aprofundeix en les oposicions semàntiques de l'una i l'altra preposició i fa una reflexió detallada i profunda de tots els aspectes. S'adona, però, de l'existència de certes ambigüitats que la proposta Coromines conté: davant la pregunta de si en escriure sempre la preposició *per* davant d'infinitiu és possible que hi hagi algun cas que presenti dubtes d'interpretació en el sentit que en la clàusula d'infinitiu no quedi clar si significa causa o bé significa finalitat, ell conclou que en alguns pocs casos pot donar-se aquesta ambigüitat. La seva argumentació ulterior, però, passa per minimitzar aquests possibles casos. La seva tesi és que, la majoria de vegades, l'estructura 'prep. + inf.' s'interpreta com a final o com a causal pel context i que en cas de dubte ha de prevaler la interpretació amb significat de finalitat, perquè considera que al llarg dels anys ha evolucionat la forma en què els parlants expressen la causa; considera que aquest valor semàntic ara ja no s'explicita tant amb una construcció d'infinitiu precedit de la preposició *per* sinó amb una construcció mitjançant la conjunció *perquè*.

Per exemplificar això, agafem una frase escrita el desembre de l'any 1931: *Ahir el governador civil no va rebre els periodistes, per trobar-se a la Generalitat conferenciant amb el Sr. Macià*²⁰. La manera com la redactaríem avui dia és: *Ahir el governador civil no va rebre els periodistes, perquè es trobava a la Generalitat conferenciant amb el Sr. Macià*. És veritat que els estils evolucionen i la sintaxi també. En això cal dir que Solà encerta el diagnòstic (Solà, § 5.3.4). Moltes construccions d'ara ja no es redacten amb clàusula d'infinitiu, ans es redacten amb una construcció en mode indicatiu. Ara bé, l'efectivitat de la proposta Coromines-Solà cal que

recolzi en un nou capteniment d'estil de llengua. Això implica que es procuri adoptar un nou estil de redactar: caldria que, d'ara endavant, s'evités de fer construccions en infinitiu amb ús de *per* causal i substituir aquest tipus de construccions per les corresponents en indicatiu amb ús de *perquè* causal. Solà diu: «Qui hagi de sancionar una norma en aquest terreny tan delicat, probablement farà bé d'aconsellar prudència amb l'ús causal de l'infinitiu, en benefici de l'estabilitat del sistema» (Solà 1993, § 3, p. 27). És a dir, minimitzant l'ús de *per* causal potenciem la interpretació de '*per* + inf.' amb valor final. Però això no resol el problema, perquè hi ha construccions causals en infinitiu ben vives en la llengua d'avui dia que no sonen tan arcaïques com l'esmentada de l'any 1931²¹. I si són ben vives i no ens sonen «estranyes» hem de concloure que no és lícit de restringir-ne l'ús a fi d'acomodar-nos a poder instaurar una nova normativa de sintaxi. A més, no queden resoltos els casos en què interressi establir una oposició semàntica en altres sentits. Per exemple, si volem mantenir l'oposició semàntica «*significat d'imminència / significat de destinació*», el primer significat amb *per*; el segon, amb *per a*. Aquest és el cas de (23) i (24):

(23) *Són armes per destruir* (armes pendents de ser destruïdes, sentit 1).

(24) *Són armes per a destruir* (armes destinades a destruir, sentit 2).

Adoptar la proposta Coromines-Solà, posant *per* en lloc de *per a*, faria que (24) esdevingués (23). En llegir sempre en la forma (23) no sabríem si ens volen dir el sentit 1 o bé el sentit 2.

Un altre cas, que presenta el mateix tipus d'ambigüitat que les frases que acabem de veure, aparegué en una notícia de premsa²², en la qual ens informaven que la productora de cinema Isona Passola estava preparant el rodatge d'una nova pel·lícula sobre la consulta dins el procés d'independència de Catalunya i que pensava posar-li aquest títol:

(25) *L'endemà. Respostes per a decidir*

Aquí s'havia exclòs l'opció de titular-la amb una frase com ara la (26):

(26) *L'endemà. Respostes per decidir*

És a dir, s'havia exclòs posar-hi *per* (en lloc de *per a*).

Pregunta: Per què?

Resposta: En l'opció amb *per* hi hauria hagut confusió semàntica, perquè podia haver estat interpretada en el sentit de «*respostes pendents de decidir*». I és que el sentit que es desitjava transmetre era precisament «*respostes "destinades a" decidir*» (destinades a donar suport a l'acció verbal de *decidir*, és a dir, a justificar la participació en la consulta sobre el dret a decidir), que es correspon precisament amb la preposició *per a*.

17. Text canviat de Fabra (1956), corregit en Fabra (2008). Vegeu les notes 21 i 23 de la primera part d'aquest estudi.

18. Per exemple, segons la Gramàtica de Fabra i l'entrada «*per*» del DGLC i també del DIEC2, és erroni afirmar que davant de tot adverbi «l'ús de *per a* és incorrecte» (Coromines, 1971, § 102).

19. Per exemple, compara oracions de contextos diferents: a) amb caràcter «agent»: inventes motius falsos *per a*... enfront de b) sense caràcter «agent»: el verb adopta formes distintes *per a* expressar... (Coromines 1971, § 45).

20. D'una notícia del diari *El Matí*, de data 19-12-1931, p. 4, 3a columna.

21. Exemples: *Gràcies per venir tan d'hora*, o bé *M'han multat per no dur el carnet de conduir* (Solà 1993, § 3, p. 25) i també la frase llegida per Bernat Puigtobella que hem comentat en la primera part de l'article: Una dona de Girona ha anat a la presó per parlar català.

22. Diari *Ara* del 6-2-2013, p. 30.

És un exemple clar i actual d'ambigüïtat de l'estructura 'per + inf.'. En aquest cas es posa de manifest com la proposta Coromines-Solà, que és el criteri normatiu escollit per la premsa en general i l'equip de redacció de l'exemple en particular, ha de tolerar de tant en tant alguns casos d'excepció a fi d'evitar l'ambigüïtat i la confusió semàntiques. D'altra banda, no passa desapercebuda, en aquesta paradigmàtica informació de premsa, la coexistència del nom de la pel·lícula amb el títol de la notícia: *Cinema per convèncer els indecisos*. On aquest *per* entès com a equivalent a *destinat a* és un clar exemple de manca d'unicitat semàntica preposicional; qüestió que veurem aviat.

En un sentit semblant, però en un context diferent, podem considerar el cas d'allò que va escriure, tot fent un comentari sobre llengua, el responsable de correcció lingüística del mateix mitjà de comunicació de l'exemple precedent:

«Per al castellà *planear*, que tant vol dir 'volar amb les ales esteses' com 'fer plans', nosaltres tenim dos verbs que es parteixen netament els dos sentits: *planar* i *planejar*».

Doncs bé, abans de començar l'anàlisi d'aquesta frase, fixem-nos que hi ha un verb i un substantiu implícits. Revelem-los, doncs:

«Per a (traduir) el (mot) castellà *planear*, que tant vol dir 'volar amb les ales esteses' com 'fer plans', nosaltres tenim dos verbs que es parteixen netament els dos sentits: *planar* i *planejar*.²³»

En el procés d'ocultació del verb, ha aparegut aïllada la preposició que la gramàtica interna del parlant té d'una manera subjacent. Si davant de substantius fem l'alternança preposicional i assignació de significat corresponent, és a dir, si *per* correspon a causa, motiu, mòbil, etc., i si *per a* correspon a destinació, finalitat, etc., aleshores sembla lògic que aquesta semàntica es traslladi d'una manera automàtica a la posició «davant d'infinitiu» com és el nostre cas.

Ara bé, el responsable corrector d'aquest mitjà de comunicació sap que la norma adoptada per la premsa avui dia és la proposta Coromines-Solà (davant d'infinitiu posarem *per*), però això no evita que el seu subconscient el condicioni en aquest cas amb aquest *per a* que apareix d'una manera evident per ocultació del verb (el·lipsi), i per al qual, i en aquest context d'el·lipsi verbal, no tindria cabuda, ni justificació normativa, prescindir de la preposició composta *per a* precisament perquè explícitament el verb no hi és.

O bé és això que acabem de comentar, o bé és que, necessitant remarcar la idea de destinació —fixem-nos que «tenim dos verbs per a (traduir) el castellà *planear*» vol dir «tenim dos verbs destinats a (traduir) el castellà *planear*»— i volent evitar la preposició *per a* davant d'infinitiu, ha optat conscientment per fer el·líptic el verb.

Segons la normativa de Fabra i també segons la proposta Coromines-Solà, aquí ha d'anar-hi *PER A*. Raó: es tracta d'un *per a* davant un sintagma nominal que expressa destinació.

En qualsevol cas, l'opció d'escriure *per* en lloc de *per a* faria la frase confusa.

Tanmateix, si bé hem exposat uns quants esculls o casos problemàtics de la proposta Coromines-Solà, també cal dir que l'afectació i l'àmbit d'aquests casos és força petit. D'altra banda, és just que li reconeguem que té una gran virtut o benefici: és una proposta essencialment pragmàtica. I, des del punt de vista sociolingüístic, desitjable; en especial dins l'àrea geogràfica que comprèn aquella part del domini lingüístic on les dues preposicions es confonen en la llengua oral²⁴.

8. La realitat dialectal i la llengua històrica. Fabra i la nova proposta normativa

Tant la doctrina de Fabra com la proposta Coromines-Solà representen un punt intermedi entre les dues postures extremes de la sintaxi de *per* / *per a*. Postures extremes que podem representar mitjançant els esquemes següents:

- 1) Sintaxi calcada de l'espanyol (*per* = por / *per a* = para).
- 2) Suprimir la preposició *per a* (en lloc seu, emprar sempre *per*).

L'esquema 2 es correspon amb la realitat dialectal de la part nord del domini. Representa un reflex fidel de la parla oral d'una bona part de la seva àrea: és la sintaxi pròpia dels parlars orientals (continental i balear) i d'una zona dels parlars occidentals, zona que comprèn la pràctica majoria del domini

23. Diari *Ara* del 28-8-2013, p. 2.

24. Jordi Ginebra ho argumenta i ho defensa en aquest sentit (vegeu Ginebra 1996).

nord-occidental (Boladeres 2007)²⁵. Els dos principals problemes d'adoptar aquesta solució són:

- Deixa de tenir en compte la sintaxi pròpia de la llengua oral d'una bona part del domini lingüístic (del tortosí cap al sud).
- Planteja veritables problemes d'ambigüitat i confusió semàntiques.

D'altra banda, no és una solució ni unitària, ni de compromís, ni tampoc apta per a l'estàndard d'una llengua moderna que es vulgui útil, és a dir, que es vulgui absent d'equívocs i ambigüitats.

L'esquema 1 s'aproxima força a l'expressió oral dels parlars meridionals del domini lingüístic, el tortosí i parlars valencians, tot i que hi ha casos de divergència amb la sintaxi de l'espanyol. D'altra banda, estudis recents (Segura 2009) han corroborat la catalanitat de la sintaxi de la llengua oral d'aquests parlars pel que fa a l'alternança *per / per a*. Sintaxi que arrenca de la mateixa realitat bilingüe medieval del País Valencià: catalana i aragonesa. Amb això ha quedat apartada la hipòtesi d'una presumpta influència de la llengua pròpia de Castella, que era una de les creences de Fabra.

D'altra banda, adoptar la solució de l'esquema 1 és una opció que avui dia és rebutjada perquè no hi ha cap raó filològica que justifiqui que sintàcticament la llengua catalana hagi d'anar a remolc d'una altra llengua.

Més enllà de les consideracions històriques de la llengua, les dues posicions, la normativa de Fabra i la proposta Coromines-Solà, comparteixen això: el fet de ser un punt intermedi entre dos fenòmens sintàctics dialectals i, alhora, punt d'equilibri entre dues posicions extremes.

En aquest sentit, en l'època que sorgí i es començà a debatre la proposta Coromines-Solà, es comprèn que aquesta opció prengué força pel seu pragmatisme i per ser considerada com una alternativa que podia plantar cara a l'amenaça que representava el fet que hi hagués qui optava obertament per l'opció de l'esquema 2, com ara el *Llibre d'estil del Diari de Barcelona*²⁶ comentat en la primera part d'aquest estudi.

Però el punt d'equilibri de cadascuna de les dues posicions normatives, la fabriana i la renovadora, s'ancoren en punts diferents, representen punts d'equilibri diferents. Conscientment o inconscientment i més enllà dels dubtes sobre la validesa de la tesi històrica de Fabra (Coromines 1971, § 54 - § 74, Solà 1987, § 1.2), el Mestre instaurador de la normativa catalana féu un gran favor a la causa de la unitat normativa: aconseguí en aquesta qüestió un punt d'equilibri que facilitava el fet que els parlars meridionals s'hi poguessin sentir inclosos. Aquesta fou una gran fita del Mestre. I l'aconseguí sense haver de comprometre **la semàntica interna de la llengua**. Pot semblar molt agosarat parlar en aquests termes, però el fet és que fins i tot els parlars que no fan la distinció oral *per / per a* tenen una certa conscièn-

cia de la preposició *per a*. Quan Coromines es pregunta si cal que renunciem a aquesta preposició composta, afirma: «... en cap tipus de català escrit, ni el més popular i dialectalitzant, no manquen fets que provin que mai no s'ha perdut la consciència de l'existència d'una tal variant» (Coromines 1971, § 11). És per aquesta raó que, com a esquema explicatiu d'aquesta consciència de **semàntica interna de la llengua**, podem establir el següent:

preposició <i>per</i>	=	valor causal (entre altres)
preposició <i>per a</i>	=	valor final i de destinació (entre altres)

En els parlars meridionals no hi ha lloc a dubte que aquest esquema de semàntica interna es reforça a través dels fets de la llengua oral. I en els altres parlars (orientals i nord-occidental) es reforça no tan sols a través de la consciència de què parlava Coromines, sinó també a través de la praxi d'aplicació quotidiana de l'estàndard normatiu²⁷.

Doncs bé, un fet cabdal del qual convé que ens adonem és que la proposta Coromines-Solà compromet seriosament **la unitat de la semàntica interna de la llengua**: l'esquema anterior es malmet i esdevé l'esquema següent, en cas de tenir sempre la mateixa preposició davant d'infinitiu:

preposició <i>per</i>	=	valor causal (entre altres)
preposició <i>per</i>	=	valor final i de destinació (entre altres)

I aquest fet representa una nosa per als parlants de la zona meridional del domini, perquè es veuen obligats a anar en contra de la seva semàntica genuïna oral. Però fins i tot representa una nosa per als parlants de la zona septentrional del domini, perquè, en tenir un doble esquema, la semàntica esdevé menys funcional, ja que la semàntica del segon esquema interferirà, ho vulguem o no, en la semàntica del primer esquema. No disposar d'un únic esquema malmet la consciència i consolidació de la semàntica interna de la llengua. Aquesta opció normativa és, si tan sols ho considerem des del punt de vista estrictament lingüístic, menys interessant. Per això pensem que el punt d'equilibri que representa la seva adopció és, per raons semàntiques, menys defensable. I és que resulta estrany i sorprenent haver d'acceptar com a normatives frases del tipus *Això el capacita per a doctor* al costat de *Això el capacita per ser doctor*, o bé que a la pregunta de *Per a què serveix això?* la resposta sigui *Això serveix per moldre cafè*. Sembla com si trenquéssim quelcom en la unitat semàntica de la llengua. És el preu que es pagaria per una desitjada comoditat normativa. Ara bé, quan Fabra deia allò que «[p]otser la solució definitiva que hom donarà a aquesta qüestió serà que, traduint *para*, en uns casos l'ús de *per a* serà obligatori, en altres casos facultatiu i en altres terminantment interdit» (Fabra 2010, p. 193), estem convençuts que no es referia o no pensava pas en una reforma duta a terme d'una manera tal que en quedés afectada la unitat semàntica de la llengua.

25. En aquesta obra s'estudien, com a fenomen en retrocés, les zones (residuals) d'aquesta àrea on se sent, en boca de gent gran, la preposició *per a* en les seves diverses variants lèxiques.

26. *Diari de Barcelona*, Un model de llengua pels mitjans de comunicació, Ed. Empúries, Barcelona 1987.

27. I que es perllongarà també ara, si més no, en la sintaxi preposicional en posició davant de sintagma nominal.

9. Una decisió normativa força difícil de prendre

Aquest és el dilema. Tenim, d'una banda, la proposta Coromines-Solà, una proposta que té l'avantatge de ser una solució pragmàtica i còmoda i amb un cert punt d'equilibri entre les dues realitats sintàctiques dialectals, i que és alhora empesa per la realitat sociolingüística de la zona septentrional del domini, però que presenta objectivament certes llacunes d'ambigüitat, que comprometen l'estabilitat semàntica del sistema i que, perquè pot fer nosa als parlants de les zones meridionals, no en queda prou garantit el punt d'equilibri. I de l'altra, la normativa clàssica, que ha estat titllada de massa complicada, que objectivament cal reconèixer que és menys fàcil i menys còmoda d'aplicar que la proposta corominiana; que és formulada sobre una tesi de llengua històrica que després s'ha comprovat que no està prou ben fonamentada, però que té, malgrat tot, un punt d'equilibri gairebé perfecte entre la diversitat sintàctica dialectal i que gaudeix d'un millor posicionament dins el sistema lingüístic, perquè no compromet la unitat semàntica del sistema.

Evidentment, davant d'això, la decisió normativa que cal prendre no és gens fàcil!

Per les raons de Coromines mateix, esmentades en l'apartat «1. Què justifica aquest estudi i a on pretén arribar», la nostra posició és que, si cal adoptar la proposta Coromines-Solà, això ha de produir-se com a últim recurs, com a darrera solució. Abans, però, caldria analitzar molt bé si hi ha alguna possible sortida que orientés la resolució d'aquest dilema.

Una possible opció fóra que aprofundíssim en les causes de la dificultat d'aplicar la teoria de Fabra. Davant la diagnosi feta d'això, cal preguntar-se si aquesta diagnosi ha estat encertada. Pensem que no gaire. Perquè hem pogut comprovar com Coromines mateix s'equivocava quan atribuïa a Fabra unes vacil·lacions que no eren tals vacil·lacions, a causa d'un error de manuscrit. S'ha argumentat que la doctrina de Fabra era inflexible, dura i inqüestionable. Hem anat veient al llarg d'aquest estudi que això no era ben bé així. Cal preguntar-se si la causa d'aquesta dificultat normativa rau en el fet que hem tingut massa anys d'interpretació inflexible de Fabra, i també, si a partir d'ara, una hipotètica praxi d'aplicació amb criteris flexibles de la doctrina de Fabra la facilitaria i faria minorar aquestes dificultats. D'altra banda, l'anàlisi de Solà (1987) aprofundeix en els conceptes de dependència i d'acció voluntària, conceptes no ben bé fabrians, com hem vist. Fabra centrà la seva particularitat normativa en la confluència de causa i finalitat. I en aquest estudi, després d'haver fet l'anàlisi pertinent d'aquesta confluència, hem ofert tres metodologies distintes²⁸ per a aprendre a fer la distinció entre els casos en què es produeix aquesta confluència i els altres casos. Nosaltres estem persuadits que, aplicant una mica de pedagogia sobre aquestes metodologies que acabem d'esmentar, la determinació de la preposició adient és una cosa ben fàcil de practicar. Això sí, caldria una revisió exhaustiva i a fons dels casos en què l'aplicació de la normativa de Fabra ens condueix a posicions de dubte, com ara el cas dels

Mateix tipus d'exemple que la imatge anterior. Segons l'autor de l'article, l'ús no normatiu i sovintejat de *per* (= destinació) en el cas de precedir un substantiu és sovint causat per una interferència semàntica no conscient, importada del cas que resulta d'aplicar la proposta Coromines-Solà, que estableix sempre *per* davant un infinitiu fins i tot quan el significat és de destinació (*per* = destinació).

substantius que tenen força verbal (*la nostra anada a Girona per veure el pare*), cas que podria rebre la mateixa consideració que els casos *a* i *b* del subapartat «6.3. Incompliment de Fabra per Fabra mateix?» d'aquest estudi. Pensem que caldria explorar totes les possibilitats abans d'arribar a la determinació de sancionar normativament la proposta de Coromines i Solà, solució que jutgem que no és, des del punt de vista estrictament lingüístic, la més adient, per les raons que hem exposat.

Tot i l'enfocament parcial del nostre estudi (preposició només davant d'infinitiu), precisament, perquè és la posició preposicional que estructuralment esdevé més afectada per la proposta normativa innovadora; tot i aquest enfocament, dèiem, la millor opció, des del nostre punt de vista, és aplicar una versió revisada de la normativa fabriana, la qual estem convençuts que comportaria força menys dificultats que l'actual.

10. Conclusions d'aquest estudi

- 1) És del tot imprescindible comptar per al codi escrit amb les dues preposicions *per* i *per a*.
- 2) És destacable la posició evolutiva, no pas inamovible, de Fabra cap a una certa flexibilitat sobre aquest punt normatiu.
- 3) No té sentit parlar de «verbs que són d'acció voluntària» ni tampoc de «verbs que no són d'acció voluntària», sinó que, depenent del context, un verb pot o no expressar una acció voluntària. A més, Fabra no va parlar mai de «verbs

28. Resumint: 1) Les proves de Solà; 2) Les proves de J.S. Beltran; 3) La nostra anàlisi.

que són d'acció voluntària», ans de «verbs que expressen una acció voluntària» en un context determinat.

- 4) La concurrència de causa i finalitat, tal com hem descrit, implica que el subjecte de l'oració en infinitiu coincideixi amb el subjecte de l'oració no infinitiva i que, a més, aquest subjecte sigui «agent» i que, per tant, l'acció verbal tingui el caràcter de «acció voluntària».
- 5) Fabra va ser mal interpretat a causa d'un error tipogràfic i això portà la seva doctrina preposicional a ser interpretada com a norma inamovible. Alguns dels seus seguidors esdevingueren, potser, més normativistes que Fabra mateix.
- 6) En aquest sentit, la normativa aplicada pels seguidors de Fabra té una formulació d'arrel sintàctica (les llistes de verbs d'acció voluntària), mentre que l'establerta pel Mestre és una formulació d'arrel exclusivament semàntica.
- 7) Com a conseqüència d'això, el professor Joan Solà bas-teix i raona la seva proposta (Coromines-Solà) amb arguments sintàctics i amb això atribueix erròniament a Fabra mateix la formulació d'arrel sintàctica que adopten els seus seguidors.
- 8) Tot i que Pompeu Fabra va partir d'una hipòtesi d'evolució històrica de la llengua que avui dia sabem que no és consistent, la seva normativa preposicional és més respectuosa amb la realitat dialectal i més compatible amb la unicitat semàntica de la llengua que no pas la proposta Coromines-Solà.
- 9) Des del punt de vista lingüístic, podem afirmar que la proposta Coromines-Solà no és tan desitjable, perquè es contraposa a la unicitat semàntica de la llengua i perquè representa una solució parcial per a l'equilibri i la realitat dialectals.
- 10) La jurisprudència lingüística» que ens ha arribat de Fabra és molt coherent i força explicable a partir de la seva normativa i a partir de l'anàlisi de la confluència de causa i finalitat realitzada en aquest estudi.

11. Epíleg i proposta tecnològica

Una ulterior consideració, a tall d'epíleg, ens la suggereix l'opinió següent:

«Ara que ja m'hi he habituat, quina mandra haver de renunciar a la proposta Coromines-Solà...»

Imaginem que això deu pensar qui s'ha acostumat a una proposta simplificadora, però que oficialment no forma part de la normativa actual. Aquí hem d'advertir que la implantació actual d'aquesta proposta respon a raons extralingüístiques i a l'impuls que li donà, en el seu moment, un treball del professor Joan Solà que, segons el nostre parer, podem qualificar de parcial d'acord amb el que hem vist en aquest estudi. En aquest sentit, som conscients que en molts àmbits de la nostra societat ha estat instaurada la proposta Coromines-Solà²⁹, sobretot a Catalunya i a les Illes, on una bona part dels cor-

rectors que treballen en els mitjans de comunicació i de producció editorials ja s'ha habituat a la comoditat de no haver de pensar quina preposició cal posar davant d'infinitiu. La causa, però, que hom vegi com quelcom complex i difícil la determinació, en cada cas i d'acord amb la normativa fabriana, de la preposició adient, rau en aquests dos fets:

- 1) L'absència de difusió de l'última gramàtica de Fabra de la qual va poder controlar en vida la publicació: la de París (1946). I la implantació, en canvi, de la gramàtica pòstuma (1956), que contenia un error important i que es contradeia amb la de 1946. Amb això s'amagava el fet que Fabra havia evolucionat cap a posicions de més flexibilitat. S'establí així una visió massa taxativa de la normativa preposicional.
- 2) Per a la determinació dels casos de coincidència de causa i finalitat, els seguidors de la normativa fabriana s'embrancharen en llistes de verbs d'acció voluntària i llistes de verbs d'acció no voluntària, complicant així el panorama i dificultant la tria de la preposició adequada. És a dir, no es posà prou atenció en el fet que Fabra parlava en termes semàntics i no pas sintàctics.

Potser l'adopció d'una normativa preposicional que sigui continuista de l'actual provocarà una certa oposició, sobretot per part d'alguns professionals de la correcció. En aquest sentit, pensem que oferir una solució pragmàtica que faciliti l'acomodament a aquesta desitjable nova situació normativa tindrà, de ben segur, els seus beneficis.

Aquí el potencial tecnològic de la societat actual ens pot donar un cop de mà. La nostra proposta consisteix a establir un centre allotjat en un node d'internet que ofereixi un sistema d'adaptació automàtica de textos a la nova normativa. Semblantment a com ho fan els correctors lingüístics en línia, un text enviat seria retornat corregit en pocs segons i amb la distribució de *per / per a* correcta. L'establiment d'aquesta solució és tècnicament possible. Per a la seva configuració caldria comptar amb sistemes de lingüística computacional basats o bé en algorismes d'Intelligència Artificial (IA) o bé en altres tipus de programari. L'única precaució, però, fóra l'habitual en aquests casos: la revisió ulterior d'un professional de la correcció lingüística³⁰.

NOTA FINAL: Volem agrair tot el suport rebut del professor Joan S. Beltran, de qui, a més, hem sabut que acaba de publicar una obra³¹ que tracta d'una manera crítica i aprofundida els diversos aspectes de l'alternança *per / per a*. ♦

Aquest article és una adaptació per a LLENGUA NACIONAL del «Treball de Fi de Carrera» (del mateix autor) dels estudis de Filologia catalana per la Universitat Oberta de Catalunya.

29. Que es contraposa a la part de la normativa actualment vigent que afecta aquestes preposicions.

30. Incloent-hi la revisió per als casos de *per* o *per a* establerts pel sistema com a opcionals, la determinació dels quals va sempre a càrrec del professional segons el sentit causal o final desitjat per l'autor del text.

31. *Les preposicions per i per a. Recapitem i afegim-hi alguna cosa més*, Pagès editors, Lleida 2014.

BIBLIOGRAFIA

- BADIA, Jordi; Núria BRUGAROLAS, Rafel TORNÉ, Xavier FARGAS, «Per / per a» «III. Morfologia i Sintaxi», dins *El llibre de la llengua catalana: per a escriure correctament el català*, Castellnou, Barcelona 2007, pp. 365-373.
- BELTRAN i CAVALLER, Joan Salvador, *Reflexions entorn de les preposicions per i per a*, Estudi inèdit, 1994.
- «Les preposicions per i per a: una visió diferent del problema», dins *A sol post: estudis de llengua i literatura*, vol. 3, Alcoi 1995, pp. 21-40.
- *Les preposicions per i per a. Recapitulem i afegim-hi alguna cosa més*, Pagès editors, Lleida 2014.
- BELTRAN i CAVALLER, Joan Salvador; Josep PANISELLO, *Cruïlla. Curs de llengua*, 2 volums, Ed. Alambor, Benicarló 2002, pp. 126-128, 674-687.
- BOLADERAS TACHÉ, Josep M., *Les preposicions per i per a i els verbs ser i estar en català nord-occidental*, Universitat de Lleida, Lleida 2007.
- CASANOVA, Emili, «Les conjuncions finals en català. El cas de *per a que*», dins *La Corona d'Aragó i les llengües romàniques. Miscel·lània d'homenatge a Germà Colón*, Ed. Gunter, Tübingen 1988.
- COROMINES, Joan, «Nou converses sobre per i per a», dins *Lleures i converses d'un filòleg*, Club Editor, Barcelona 1971, 5a ed. 1997, pp. 105-179.
- ESPINAL, M. Teresa, «Expressions lexicalitzades amb per i per a», dins *Diccionari de sinònims de frases fetes*, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona - Publicacions de la Universitat de València - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona-València-Montserrat 2004, 2a ed. revisada de 2006, pp. 1528-1530.
- FABRA, Pompeu, *Gramàtica catalana*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1918, 7a ed. de 1933: pp. 119-121.
- *La coordinació i la subordinació en els documents de la Cancelleria Catalana*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1926, pp. 19-21.
- *Diccionari general de la llengua catalana*, EDHASA, Barcelona 1932, 11a ed. de 1980.
- *Gramàtica catalana*, Edicions de Cultura Catalana, París 1946, §§ 63.
- *Gramàtica catalana*, Teide, Barcelona 1956, §§ 82-95.
- *Gramàtica catalana*, Teide, Barcelona 2008, 19a ed. de la Gramàtica de 1956, §§ 82-95.
- «Converses filològiques», dins *Obres completes*, vol. 7, Ed. Proa - Ed. 62 - Ed. 3 i 4 - Ed. Moll, Barcelona 2010, pp. 133-947.
- GINEBRA, Jordi, «Les preposicions per i per a. Comentaris a la proposta Coromines-Solà», dins *Revista de Catalunya*, nova etapa, núm. 111, Barcelona 1996, pp. 20-32.
- MARVÀ, Jeroni, *Exercicis de gramàtica catalana IV. Sintaxi. Segona part*, Ed. Barcino, Barcelona 1929, p. 56.
- *Curs pràctic de gramàtica catalana. Grau superior*, Ed. Barcino, Barcelona 1934, edició de 1979 amb el nom de *Curs superior de gramàtica catalana*, § 258, p. 296.
- MESTRES, Josep M., Joan COSTA, Mireia OLIVA, Ricard FITÉ, «Les preposicions per i per a», dins *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, Eumo Editorial, Vic-Barcelona 1995, 3a ed. de 2007, pp. 841-878.
- RUAIX, Josep, *El català en fitxes / 2*, edició de l'autor, Mojà 1979.
- *El català / 2*, edició de l'autor, Mojà 1985, pp. 186-187.
- «Distribució de les preposicions per / per a», dins *Punts conflictius de català. Deu estudis sobre normativa lingüística*, Ed. Barcanova, Barcelona 1989, pp. 109-160.
- «La "proposta Coromines" sobre per / per a», dins *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 2*, edició de l'autor, Mojà 1995, pp. 5-9.
- SEGARRA, Mila, *La reforma lingüística catalana*, tesi doctoral inèdita, Universitat Autònoma de Barcelona, 1985, § 5.5.2.2.
- SEGURA LLOPES, Carles, «La preposició per a en el català del segle XIII», dins *Per una gramàtica del català antic*, edició a cura de Manuel Pérez Saldanya i Josep Martines, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Alacant 2009.
- SOLÀ, Joan, *A l'entorn de la llengua*, Ed. Laia, Barcelona 1977, pp. 64-80.
- «Per i per a». *Temes en observació 3*, col·lecció multicopiada de l'autor, 1982.
- «Anàlisi de la normativa clàssica de per i per a i defensa de la proposta de Coromines», dins *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*, Edicions 62, Barcelona 1987, pp. 117-216.
- «"Per" i "per a". Estat de la qüestió», dins *La llengua, una convenció dialèctica*, Ed. Columna, Barcelona 1993, 1a edició, pp. 20-29 (reedició dels articles del *Diari de Barcelona* de 1990).
- «Les preposicions per i per a», dins *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Ed. Empúries, Barcelona 1994, 3a ed. de 1997, pp. 85-89.
- *Un model de llengua pels mitjans de comunicació. Llibre d'estil del Diari de Barcelona*, Empúries, Barcelona 1987.

Altra bibliografia consultada

- ALCOVER, Antoni M., Francesc de B. MOLL, *Diccionari català-valencià-balear*, Ed. Moll, Ciutat de Mallorca 1930-1962, 2a ed. de 1978, 10 vols., entrada *per*.
- BADIA i MARGARIT, Antoni M., *Gramàtica catalana*, Ed. Gredos, Madrid 1962, 2a reimpressió de 1980, 2 vols., § 245.
- FABRA, Pompeu, *Gramàtica de la llengua catalana*, Ed. L'Avenç, Barcelona 1912.
- JANÉ, Albert, *Aclariments lingüístics. Volum 3: Sintaxi. Lèxic. Respostes a lectors*, Ed. Barcino, Barcelona 1973, pp. 43-63.
- «El llenguatge», articles dins el diari *Avui*, articles dels dies: 27-9-1980, 5-11-1980, 9-2-1983, 10-2-1983, 11-2-1983, 12-2-1983, 29-8-1984 i 10-1-1985, Barcelona 1980-1985.
- MOLL, Francesc de Borja, *Gramàtica catalana: referida especialment a les Illes Balears*, Col·lecció Raixa, núm. 72, Ed. Moll, Palma de Mallorca, reedició de 2008.
- PALAU MARTÍ, Ferran, *El problema de les preposicions «per» i «per a»*, Ed. Barcino, Barcelona 1986.
- SANCHO CREMADES, Pelegrí, *Les preposicions en català*, University of Minnesota - Universitat de València, Mineapolis-València 1994.
- «Les preposicions "per" i "per a"», dins «Sintaxi: capítol 11: La preposició i el sintagma preposicional», en *Gramàtica del català contemporani*, vol. II, Ed. Empúries, Barcelona 2002, 2a ed., pp. 1749-1768. ◆